

Міністерство культури, молоді та спорту України
Харківська державна академія культури
Факультет соціальних комунікацій
Кафедра історії, музеєзнавства та пам'яткознавства

Дипломна робота

магістра

на тему:

**«НАУКОВИЙ ПРОЕКТ МУЗЕОФІКАЦІЇ САДИБИ ДОНЕЦЬ-
ЗАХАРЖЕВСЬКИХ (ЗАДОНСЬКИХ) В СМТ. ВЕЛИКИЙ БУРЛУК»**

Виконала: студентка 2 курсу
магістратури денного відділення
напрямку підготовки 027
«Музеєзнавство. Пам'яткознавство»

Сторожик Олена Олександрівна

Керівник: доктор історичних наук,
доцент

Тортика Марія Валеріївна

Рецензент:

Зміст

Вступ	3
Розділ I. Історико-культурна цінність та сучасний стан Садиби Донець-Захаржевських (Задонських) в смт. Великий Бурлук	12
РОЗДІЛ II. Проект музеєфікації Садиби Донець-Захаржевських (Задонських) в смт. Великий Бурлук	27
2.1 Правові засади музеєфікації об'єкту архітектурної спадщини	27
2.2 Наукова концепція проекту музеєфікації Садиби Донець-Захаржевських (Задонських) в смт. Великий Бурлук та світовий досвід збереження пам'яток архітектури	35
Розділ III. Практична реалізація проекту музеєфікації Садиби Донець-Захаржевських (Задонських) в смт. Великий Бурлук	51
3.1 SWOT- аналіз об'єкта	51
3.2. Практична реалізація проекту музеєфікації Садиби Донець-Захаржевських (Задонських) в смт. Великий Бурлук у сфері музейної педагогіки	62
Висновки	70
Список використаних джерел і літератури	74
Додатки	79

Вступ

У сучасних умовах в Україні особливо гостро стоїть проблема збереження вітчизняної історико-культурної спадщини як невідомого елемента національної свідомості та історичної пам'яті.

Серед таких пам'яток важливе місце посідають старовинні садиби Слобожанщини, що здебільшого зруйновані або майже знищені. Разом зі зруйнованими старовинними садибами забуваються імена їхніх власників та будівників, вихованих на ідеалах честі й гідності. Це були переважно високоосвічені й висококультурні люди. Тому важливо відтворити історію та художню цінність старовинних садіб Слобожанщини XVIII – поч. XX ст., згадати імена їхніх власників та творців, докласти зусиль для збереження їхнього історико-культурного ландшафту, використовувати ці важливі об'єкти туризму для виховання населення в дусі шанобливого ставлення до минулого нашого краю.

Одним з таких забутих об'єктів у Харківській області є садиба козацьких полковників, а потім і російських дворян Донець-Захаржевський, що розташована на території селища Великий Бурлук. Ще за життя власників садиби, вона вважалася окрасою регіону, але час та історичні події взяли своє і зараз маєток знаходиться у жахливому стані, активно руйнується. Тому для збереження її для нащадків та для збільшення туристичного потенціалу необхідний повномасштабний комплекс заходів з музеєфікації вказаного об'єкту. Власне цьому і присвячено запропонований диплом магістра зі спеціальності 027 «музеєзнавство, пам'яткознавство».

Об'єктом дослідження є музеєфікація історико-культурного середовища садиби родини Донець-Захаржевських (Задонських).

Предметом дослідження – садиба родини Донець-Захаржевських та об'єкти господарчої діяльності, що створюють з нею єдиний комплекс і представляють собою унікальну історико-культурну спадщину країни.

Територіально-хронологічні рамки дослідження представляють собою границі історичного побутування садиби, широкі часові межі починаючи з XVII - XXI ст. – починаючи з часів перших згадок про представників родини Донець на території сучасної Слобожанщини і закінчуючи сучасним станом садиби, яка збереглася на території селища Великий Бурлук. Це дає змогу не тільки простежити джерела еволюції, перспективи розвитку садиби, а й формує комплексний, різносторонній, багатокomпонентний об'єкт музеєфікації – історико-культурне середовище родинного «гнізда» представників впливової родини Російської імперії.

Мета та завдання дослідження – розробка та рекомендації проекту музеєфікації садиби родини Донець-Захаржевських на основі вивчення історико-культурної цінності та архітектурних особливостей об'єктів, комплексного аналізу світового та вітчизняного досвіду музеєфікації подібних пам'яток архітектури.

А також вивчення особливостей збереження та презентації культурної спадщини в формі екомuzeю. Теоретично обґрунтовано необхідність проведення комплексу заходів щодо збереження історико-культурної спадщини садиби та створення на її території ландшафтного історико-культурного музею. Відповідно до цього необхідно вирішити такі завдання:

- Виявлення та визначення історико-культурної цінності та характеристик сучасного використання садиби;
- Окреслення правових основ реалізації музеєфікації історико-культурного об'єкту.
- SWOT аналіз проекту музеєфікації історико-культурного середовища садиби Донець-Захаржевських;
- Аналіз світового та вітчизняного досвіду музеєфікації пам'яток архітектури з метою виявлення системи критеріїв охоронної діяльності, шляхів і способів музеєфікації, що відповідають умовам садиби у Великому Бурлуці;

- Вироблення концепції музеєфікації об'єктів садиби на основі їх дослідження і створення історико-культурного екомузею;
- Формулювання практичного втілення музеєфікаційного проекту, а саме очікуваних результатів проекту.

Методологічною базою роботи є загальнонаукові принципи аналізу, синтезу, об'єктивності, системності, аналогії, історизму-узагальнення та комплексний підхід з вибору методів різних наук: історії, музеології, культурології, пам'яткознавства. Застосування методів аналізу просторово-часових взаємозв'язків та станів багатofакторної інформації дозволило визначити архітектурно-просторове становлення садиби Донець-Захаржевських. За допомогою компаративіського методу визначено та проаналізовано світову практику музеєфікації пам'яток архітектури, виявити основні тенденції та напрями залучення садиб до туристичної галузі.

Ступінь дослідження пролеми. Безпосередньо садиба Донець-Захаржевських у Великий Бурлук не стала об'єктом окремої наукової проблеми. Вся наявна інформація про садибу присутня у комплексних виданнях, що присвячені перлинам архітектури Харківщини. Особливу цінність в цьому плані має книга Г. К. Лукомського «Старинные усадьбы Харьковской губернии», опублікована в Петрограді у 1917 р. [40] В ній автор надає характеристику всім наявним панським маєткам, серед яких і будівля у Великому Бурлуці. Однак в ній відсутні данні про внутрішні інтер'єри садиби, та не дотримано хронологію її побудови.

Значно більший науковий інтерес становило питання походження родини Донець-Захаржевських. Так, Альбовський Е. А та Багалій Д. І. [2; 7] у своїх фундаментальних працях, присвячених історії Слобідської України та харківського слобідського полку, зокрема, розглядають питання етимології прізвища Донець, реконструюють історію перебування Григорія Єрофійовича та його синів Федора і Михайла на керівних полкових урядах. Проте, на відміну від Альбовського, Багалій заперечує польське походження

харківських полковників, і зазначає, що приставкою Захаржевські ті ніколи не користувалися. В той же час обидва автори відмічають вклад родини Донців в укріпленні обороноспроможності краю, становленню та розвитку Ізюму та ізюмського слобідського полку, боротьбі проти татарських набігів та захисту населення від свавілля білгородських воєвод.

Роль родини Донців у культурному розвитку краю показана у праці Філарета (Гумілевського Д. Г.) [21]. Архієпископ відмічає меценатство Донців та Шидловських (зять Григорія Донця) у побудові куряжського Преображенського монастиря, забезпечення його іконами та релігійними книгами. Таким чином Донці показані не лише як місцеві можновладці, але і як меценати що дбали про розвиток краю. Загальній історії розвитку харківського дворянства присвячено книги Л. В. Іллящевича та А. Б. Лобанова-Ростова [36; 38]. Якщо автор першої книги детально подає історію становлення та розвитку роду Донців на Харківщини та Сумщині, простежуючи їх трансформацію спочатку в Шидловських, а потім і Задонських, то в другій – розкрито місце харківських поміщиків у системі загально російського дворянства, їх перебування на службі російським імператорам, військову кар'єру, роль у війнах з Наполеоном.

В радянські часи література, присвячена туристичному потенціалу Харківщини, і Великобурлуччини зокрема, з'явилася лише в кінці 80-х рр. ХХ ст. Так, Саппа М. М., Бородулін В. Г., Ранинський В. Ю. [12; 48; 55] в контексті заповідно-екскурсійно-туристичної можливості області описали садибу Донець-Задорожного в селищі Великий Бурлук. Коротко подаючи данні про родину та специфіку побудови їх садиби, автори зазначених книг підкреслюють архітектурну специфіку родинного грізна Донців в контексті формування стилістичних особливостей і смаків поміщицької культури Слобожанщини.

Значно більшу зацікавленість у збереженні та популяризації історико-культурної спадщини Харківщини проявляють сучасні науковці. Заслуговує

на особливу увагу чудово ілюстрована книга А. Антонова та А. Парамонова «Сады и парки Харьковской губернии [3]. У цій книзі подано матеріал про старовинні маєтки Харківщини з описом садів і парків при них. У книзі представлена велика кількість дореволюційних та сучасних світлин старовинних маєтків і їхній жалюгідний стан через сімдесятирічну руйнацію, що продовжується й зараз. Садиба Донець-Захаржевський у Великому Бурлуці показана як унікальна в архітектурному плані садиба, не характерна для даного регіону. Крім того книга містить порівняльні світлини будинку та парку початку XX та XXI ст. Це дає змогу простежити, як змінився стан збереження садиби за столітній проміжок часу.

Проаналізовано і матеріал про старовинні маєтки Харкова та області в путівнику А. Парамонова «Харків. Харківська область», В. Іващенко «Харківщина. Чотири дивовижних маршрути» [45, 27] Недоліком путівників є те, що в них відсутні посилання на доробок попередників, їх автори не подають списку використаної літератури, завдяки якій читачі могли б детальніше дізнатись про історію Харкова і Харківщини, про їхні туристичні об'єкти і, зрештою, перевірити інформацію туристичних довідників. Порівняльним аналізом стародавніх маєтків України займається І. Д. Родічкін [57; 58]. Саме за його редакцією побачили світ книги-альбоми, що розкривають поетику панських садиб, специфіку їх створення, проживання та використання. Серед значної кількості садиб знайшла своє відображення і Великобурлуцька, що нерозривно пов'язана із просвітницькою та меценатською діяльністю родини Донець-Захаржевських (Задонських).

Як один з елементів, садиба Донець-Захаржевських стала об'єктом наукового дослідження О. Ю. Біррової та М. М. Будзар [9; 13]. Але, якщо дисертація Біррової більше присвячена архітектурному стилю та внутрішньому інтер'єру маєтку, то Будзар – самому феномену дворянської сільської садиби, її типології та культурній формі. За її визначенням, маєток Донець-Захаржевських (Задонських) відносився до власності представників

військово-бюрократичного дворянства, середнього статку чи дрібнопомісних, які використовувалися господарями як осердя інтелектуальної праці. Чудовим прикладом цього є робота Задонської К. В. над книгою-мемуарами «Бувальщина XIX століття: дітям моїм» - 5-томним твором, що передає світобачення тогочасної дворянки на релігійне, соціально-економічне, культурне та просвітницьке життя в Російській імперії.

Стосовно теоретичних засад музеєфікації архітектурних пам'яток в цілому, є дуже багато матеріалів, ведуться активні дискусії. Крім історичних робіт, дане дослідження опирається на праці, присвячені проблемам музеєфікації. Значний досвід з даної тематики нагромаджений як в вітчизняних так і в зарубіжних наукових виданнях.

Про засади перетворення історико-культурних об'єктів в обсяги музейного показу, а також охорони культурних цінностей, сформульовано в навчальних посібниках з музеєзнавства (авторами Ранинський Ю. В. [48], Ануфрієв А. В [4] та інш.

Для створення правильного підходу до питання музеєфікації необхідно враховувати особливість кожного пам'ятника зокрема, як історично сформованого окремого об'єкта. Відповідно до цієї концепції, в роботі використовувалися праці різних авторів.

Такі науковці як Афанасьєв О. Е. [6], Глушкова П. В. [19], Каулен М. Е. [32; 33] під різними кутами, дуже глибино та обґрунтовано розкрили проблеми різноманіття моделей музеєфікації архітектурних об'єктів, від створення скансенів, заповідників до екомuzeїв.

Також не менш важливим в даному дослідженні є питання з формулювання заходів з менеджменту та маркетингу. На сьогоднішній момент існує достатньо велика кількість дослідників, як вітчизняних так і зарубіжних, що активно та з успіхом займаються розробкою сучасних, дієвих

засобів з менеджменту та маркетингу в культурній сфері суспільства. Це роботи таких авторів як Бойко В. І. [11], А Ковалевська, К. Курьянов [34].

Та більш детально та всебічно проблеми менеджменту розглядаються в учбових посібниках Колбера Ф. [35], Морозова М. А. [42], Шишкіна Д. П. та Гавра Д. П. [65]. Окрім цього істотно виділяються роботи таких дослідників як Глазкова С. А., що різнобічно описала можливості комунікації сучасного музею [18], Музиченко-Козловської О. В., що виділила основні моменти в економічному оцінюванні туристичної привабливості територій [43] та Лещенко А. що висунув основні вимоги для створення грамотного та економічного PR- менеджменту XXI сторіччя [37].

На сьогоднішній день завдяки науковим дослідженням відомих вчених, існує величезна кількість наукової літератури присвячена історико-культурним пам'яткам Слобожанщини. Проте садиба Донець-Захаржевських у Великому Бурлуці так і не отримала окремого ґрунтового дослідження. Тема ж музеєфікації пам'яток та різноманітні підходи до їх реалізації також мають величезну кількість наукових видань, як у вітчизняній так і зарубіжній літературі.

Джерельна база дослідження включає різнопланові джерела: це мемуари Задонської К. В. [24] однієї з останніх власниць садиби, де детально описано не лише історію її роду, але й побудову садиби, власницею якої вона стала в 1859 р. У своїх спогадах вона передала той мікрокосмос, який панував у її родині стосовно самого маєтку та п'ямяті до своїх предків. Іншу групу становлять законодавчі джерела. Це в першу чергу, «Зібрання державних грамот і договорів, що зберігаються в Державній колегії іноземних справ» [56], де надруковано царські грамоти 1668, 1677 та 1689 рр. про надання землі у родове користування сім'ї Григорія Єрефійовича Донця, посад харківського та ізюмського полковників його синам – Констянтину та Федору. Для постанови питання про включення садиби у Великому Бурлуці до державного реєстру пам'яток хоча б місцевого значення було використано

Закон України «Про охорону культурної спадщини» [47], Закон України «Про архітектурну діяльність» [25], а для створення музею – Закон України «Про музеї та музейну справу» [26]. Використання цієї нормативної бази дозволить чітко і правильно прописати норми залучення садиби Донець-Захаржевських до туристичного потенціалу не лише Харківщини, але й всієї України. Останньою групою джерел є речові. І це безпосередньо сам об'єкт нашого дослідження – родинний маєток Донець-Захаржевських (Задонських), що розташований у селищі Великий Бурлук Харківської області.

Наукова новизна роботи полягає в пропозиції ефективної та економічної моделі майбутнього музею на тлі історико-культурного середовища садиби Донець-Захаржевських, що об'єднуватиме в собі цілковито різні пам'ятки, за функціональним навантаженням та походженням (створені людиною та природою). Така форма музеєфікації поєднає в собі різноманітні пам'ятки в єдиний музейний простір з елементами розважально-тематичного парку, де головною ідеєю є комплексне збереження унікальної історико-культурної території що представлятиме один цілісний об'єкт спадщини.

Практичне значення наукової роботи полягає в тому, що матеріали і висновки дослідження можуть бути використані в практиці музеєфікації пам'яток. На підставі узагальнення досвіду музеєфікації пам'яток пропонується концепція формування творчого підходу до традиційних методик реставрації стародавніх споруд, інтерпретованих як особливий культурний простір, призначений для майбутнього музейного використання.

Результати магістерської роботи можуть бути застосовані:

- при постановці завдань культурної політики в аспекті збереження архітектурної спадщини та їх практичної реалізації;
- при розробці концепцій нових музеїв, експозицій і виставок в історичних будівлях-пам'ятках;

- при підготовці навчальних курсів, семінарів, практичних занять зі співробітниками музеїв,

- при розробці програм розвитку сучасної музейної справи.

Апробація результатів магістерського дослідження проведена у вигляді виступів на конференціях. Та результати дослідження опубліковані в тезах доповідей, матеріалах конференцій.

Структура роботи. Магістерська робота представлена в одному томі, що включає текст (сторінок), що складається з вступу, трьох розділів з основними висновками, списку використаних джерел та літератури (найменувань); а також додатків, що містять фото і графічні матеріали експлікаційні плани музеєфікаційних проектів розглянутої пам'ятки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексеев А. А. Книга Велеса: анализ и диагноз // Что думают ученые о «Велесовой книге»? . Санкт-Петербург, 2004. – С. 94 – 108.
2. Альбовский Е. А. История харьковского слободского козацкого полка (1651 – 1756). Харьков: типография губернского правления, 1895. 231 с.
3. Антонов А., Парамонов А. Сады и парки Харьковской губернии. Харьков: Музей городской усадьбы, 2008. 176 с.
4. Ануфриев А. В. Музейное дело и охрана культурных ценностей. Иркутск: Изд-во ИГУ, 2013. 197 с.
5. Асова А. И. Свято-Русские веды. Москва: Издательство «Файр», 2010. 578 с.
6. Афанасьев О. Е. Роль, значимость и функции скансенов как туристического реверса территории и репрезентантов народных традиций природопользования / *Современные проблемы сервиса и туризма*. 2018. № 4. (9). URL: <https://readera.ru/140206423> (дата обращения 1.12.2018 р.)
7. Багалій Д. І. Історія Слобідської України. Харків: Дельта, 1993. 255 с.
8. Батій Я. О. Славетні міста України: ілюстрована енциклопедія: культові споруди, перлини архітектури, замки, палаци, садиби, парки, дендропарки, мальовничі кутки природи. Харків: Торсінг плюс, 2011. 256 с.
9. Бірвова О. Ю. Поміщицькі садиби Харківської губернії (перша половина XVIII – початок XX століття): автореферат дис. канд. іст. наук: 07.00.01 / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, 2009. 20 с.
10. Бобров Ю. Г. Теория реставрации памятников искусства: закономерности и противоречия. Москва: Эдсмит, 2004. 301 с.
11. Бойко В. І. Регіональний вимір і механізми підвищення соціально-економічної ефективності розвитку культурної сфери: проблеми теорії і практики. Херсон: Гринь Д. С. 2014. 356 с.

- 12.Бородулин В. Г. Харьковщина туристическая (22 экскурсионных маршрута). Харьков: Прапор, 1988. 245 с.
- 13.Будзар М. М. Дворянська сільська садиба Лівобережної України ХІХ ст.: типологія та еволюція культурних форм: автореферат канд. іст. наук: 26.00.01 / Академія керівних кадрів культури і мистецтва, Київ, 2009. 19 с.
- 14.Бунин А. В., Саваренская Т. Ф. История градостроительного искусства. Москва: Стройиздат, 1979. Т. 1. 400 с.
- 15.Буцко А. Музей на набережной (о музеях Франции). *Вокруг света*, 2009. №2. С.110 – 119.
- 16.Бэнем Р. Взгляд на современную архитектуру. Эпоха мастеров. Москва: Стройиздат, 1980. 254 с.
- 17.Вечерський В. Спадщина містобудування України. Київ: НДТІАМ, 2003. 410 с.
- 18.Глазкова С. А. Стратегические коммуникации современного музея: проблемы и возможности. *Стратегические коммуникации в бизнесе и политике матер. междунар. науч.-практич. конф. (25 – 26.11.2015) / Санкт-Петербургский государственный университет, Санкт-Петербург, 2015. С. 7 – 10.*
- 19.Глушкова П. В. Классификация музеев под открытым небом в аспекте актуализации нематериального культурного наследия. *Вестник Кемеровского государственного университета*, 2015. № 1 (61). Т. 1. С. 59 – 63.
- 20.Головинский П. Слободские казачьи полки. Санкт-Петербург: типография Н. Тимберла, 1864. 254 с.
- 21.Гумилевский Д. Г. (Филарет) Историко-статистическое описание Харьковской епархии. Харьков: Университетская типография, 1857 – 1858. 420 с.
- 22.Деятели России: 1906 г. / Ред.-изд. А. М. Шампаньер. Санкт-Петербург, 1906. 340 с.

23. Донцы-Захаржевские // Русский биографический словарь: в 25 томах. Санкт-Петербург: Тип. Товарищества «Общественная Польза». Томъ VI. Дабеловъ – Дядьковскій, 1905. С. 594 – 595.
24. Задонская Е. В. Быль XIX столетия : (Детям моим). Харьков: тип. журнала «Мирный труд», 1907. Т. 1 – 5.
25. Закон України «Про архітектурну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14>
26. Закон України «Про музеї та музейну справу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80>
27. Иващенко В. Харьковщина. Четыре удивительных маршрута Харьков: Золотые страницы, 2007. 168 с.
28. Игнатов Г. Е. Структура пространства как объект анализа и основа построения архитектурной композиции. Москва: МАРХИ, 1985. 258 с.
29. Калнин В. В. Мирский замок. Минск: Полыма, 2005. 227 с.
30. Кальницкая Е. Я. Музеефикация дворцов: актуализация архитектурного наследия в современной теории и практике. Санкт-Петербург: Эксмо, 2009. 347 с.
31. Каплин А. «Для меня дорога и безценна только одна истина...». К 100-летию со дня кончины В. А. Задонского. *Русская линия*, 2009. URL: <https://rusk.ru/st.php?idar=114059>.
32. Каулен М. Е. 2015. Музеи под открытым небом: многообразие моделей и проблема выбора. *Музеи-заповедники – музеи будущего: Международная научно-практическая конференция Материалы и доклады*. Елабуга: ООО «ЕлГИК». URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/40570> (дата последнего обращения: 26.05.2018).
33. Каулен М. Е. Музеефикация историко-культурного наследия России. Москва: Этерна, 2012. 432 с.

34. Ковалевская А., Курьянов К. Событийный маркетинг, или новый инструмент, позволяющий удерживать покупателя. Маркетинговые коммуникации. 2001. № 5. С. 12 – 14.
35. Колбер Ф. Маркетинг культуры и искусства / Перев. с англ. Л. Мочалова; под. редакцией М. Наймарк. Москва: Издатель Васин А.Н. 2004. 256 с.
36. Краткий очерк истории харьковского дворянства / соч. Л. В. Илляшевича. Харьков: Типография М. Зильберберга. 1885. 166 с.
37. Лещенко А. Грамотный и экономичный PR менеджмент музея XXI века. Москва: Знание, 2008. 321 с.
38. Лобанов-Ростовский А. Б. Русская родословная книга. Санкт-Петербург: типография А. С. Суворина, 1895. Т. 3. 476 с.
39. Лоциц Ю. М. Избранное: В 3 т. Москва: Издательский дом «Городец», 2008. Т. 1. 640 с.
40. Лукомский Г. К. Старинные усадьбы Харьковской губернии. Петроград: изд. гр. Н.В. Клейнмихель, 1917. 117 с.
41. Мирский замок. Замковый комплекс «Мир». Мир, 2009. Режим доступа: <http://www.mirzamak.by>.
42. Морозов М. А. Экономика и предпринимательства в социально-культурном сервисе и туризме. Москва: Академия, 2004. 288 с.
43. Музиченко-Козловська О. В. Економічне оцінювання туристичної привабливості території
URL: http://tourlib.net/books_ukr/muzychenko32.htm.
44. Памятники Отечества: иллюстрированный альманах Всероссийского общества охраны памятников истории и культуры / Сост. Т. А. Князева, Е. А. Потапова. Музеи России № 58, 2003. 116 с.
45. Парамонов А. Ф. Харьков. Харьковская область Харьков: Библекс, 2008. 256 с.
46. Подьяпольский С. Реставрация памятников архитектуры Москва: Стройиздат, 1988. 282 с.

47. Про охорону культурної спадщини. Закон України від 8 червня 2000 р. №1805-III // Культурна спадщина України. Правові засади збереження, відтворення та охорони культурно-історичного середовища: Зб. офіц. док. Упор. Ф.І. Фрич, відп. ред. М.В. Гарник. Київ: Істина, 2002. С.16 – 38.
48. Ранинский Ю.В. Памятники архитектуры и градостроительства. Москва: Высшая школа, 1988. 63 с.
49. Ребіндер Б. Влесова книга: життя та релігія слов'ян. Київ: Фотовідеосервіс, 1993. 96 с.
50. Ремешило-Рибчинська О. Актуальність ревалоризації архітектурних ансамблів та збереження їхнього образу в історичному ландшафті України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2011. № 716 (55). С. 228 – 233.
51. Романовський В. С. Вивчення пам'яток архітектури Великобурлуччини в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. Актуальні питання вітчизняної та всесвітньої історії. Зб. наукових праць. Харків: Бізнес Інформ, 2000. С. 226 – 232.
52. Сады в Англии [Сетевой ресурс]. - URL: <http://www.gardenvisit.com/gardens/in/england>
53. Сады в Италии [Сетевой ресурс]. - URL: <http://www.gardenvisit.com/gardens/in/italy>
54. Сады во Франции [Сетевой ресурс]. - URL: <http://www.gardenvisit.com/gardens/in/france>
55. Сапа Н. Н. Харьковщина заповідная. Харьков: Прапор, 1987. 166 с.
56. Собрание государственных грамот и договоров, хранящихся в Государственной коллегии иностранных дел. Москва: Тип. Всеволожского, 1813 – 1894. Ч. 4. 612 с.
57. Старовинні маєтки України / авт. упоряд. І. Д. Родічкін. Київ: Мистецтво, 2009 384 с.

58. Старовинні маєтки України: маєтки як синтез мистецтв. Архітектура садів і парків. Поетика старовинної садиби: книга-альбом / авт. упоряд. І. Д. Родічкін. Київ: Мистецтво, 2015. 384 с.
59. Старовинні садиби Слобожанщини як історико-культурна спадщина / І. О. Шудрик. Харків: ХДУХТ, 2013. 74 с.
60. Степанов В. С., Григорович П. И. В память столетнего юбилея императорского Военного ордена Святого великомученика и Победоносца Георгия. (1769 – 1869). Санкт-Петербург: Типография В. Д. Скарядина, 1869. 116 с.
61. Творогов О. В. К спорам о «Велесовой книге» // Что думают ученые о «Велесовой книге»? Санкт-Петербург: Наука, 2004. С. 6 – 29.
62. Украинская Советская Энциклопедия. Киев: «Украинская Советская энциклопедия», 1979. Т. 2. 452 с.
63. Український тлумачний словник будівельних термінів. Київ: «МП Леся», 2006. 526 с.
64. Чекмарев А. В. Архитектурное наследие России: первое десятилетие XXI века // Архитектура изменяющейся России: Состояние и перспективы. Москва: КомКнига, 2010. С. 238 – 263.
65. Шишкин Д. П., Гавра Д.П., Бровко С. Л. PR-кампании: методология и технологии. Санкт-Петербург: Роза мира, 2004. 258 с.
66. Kotler N.G., Kotler P. *Museum marketing and strategy: designing missions, building audiences, generating revenue and resources* URL: <https://www.amazon.com/Museum-Marketing-Strategy-Designing-Generating/dp/B01182DISE>.

ДОДАТКИ

Рис. 1. Герб родини Донець-Захаржевських

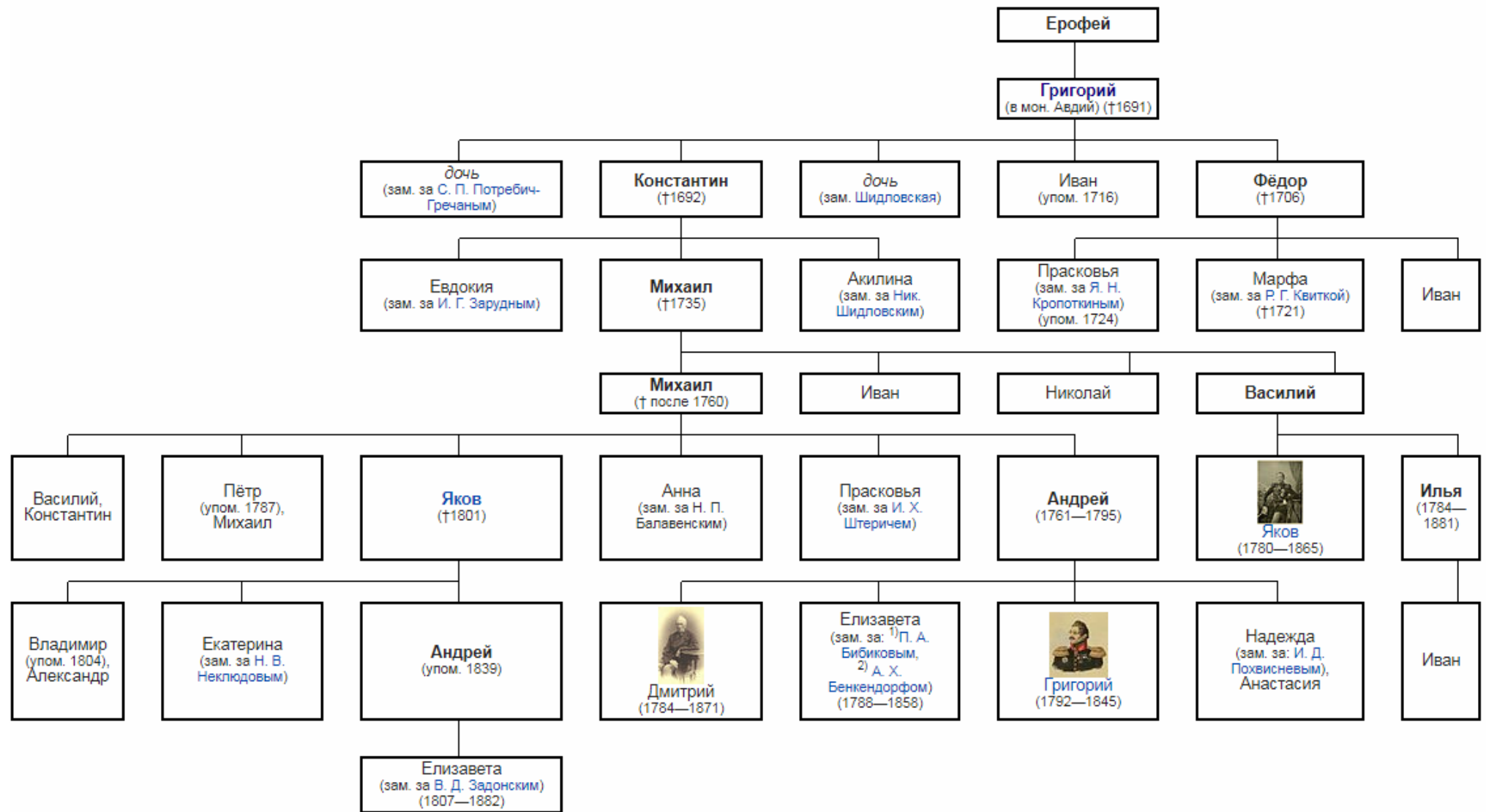

Рис. 2. Родове дерево Донець-Захаржевських (Задонських).

Рис. 3. Задонська Катерина Михайлівна – остання власниця садиби у Великому Бурлуці

Рис. 4. Панський маєток Задонських у Великому Бурлуці

Фасад со стороны подъезда.

Façade principale.

Великий Бурлук – Welikiï Bourlouk.

Усадьба г-жи Задонской. – App. à M-me Zadonsky.

Рис. 5. Фасад зі сторони під'їзду

Общий вид церкви.

Colonnade entre le clocher et l'église.

Великий Бурлук - Welikiï Bourlouk.

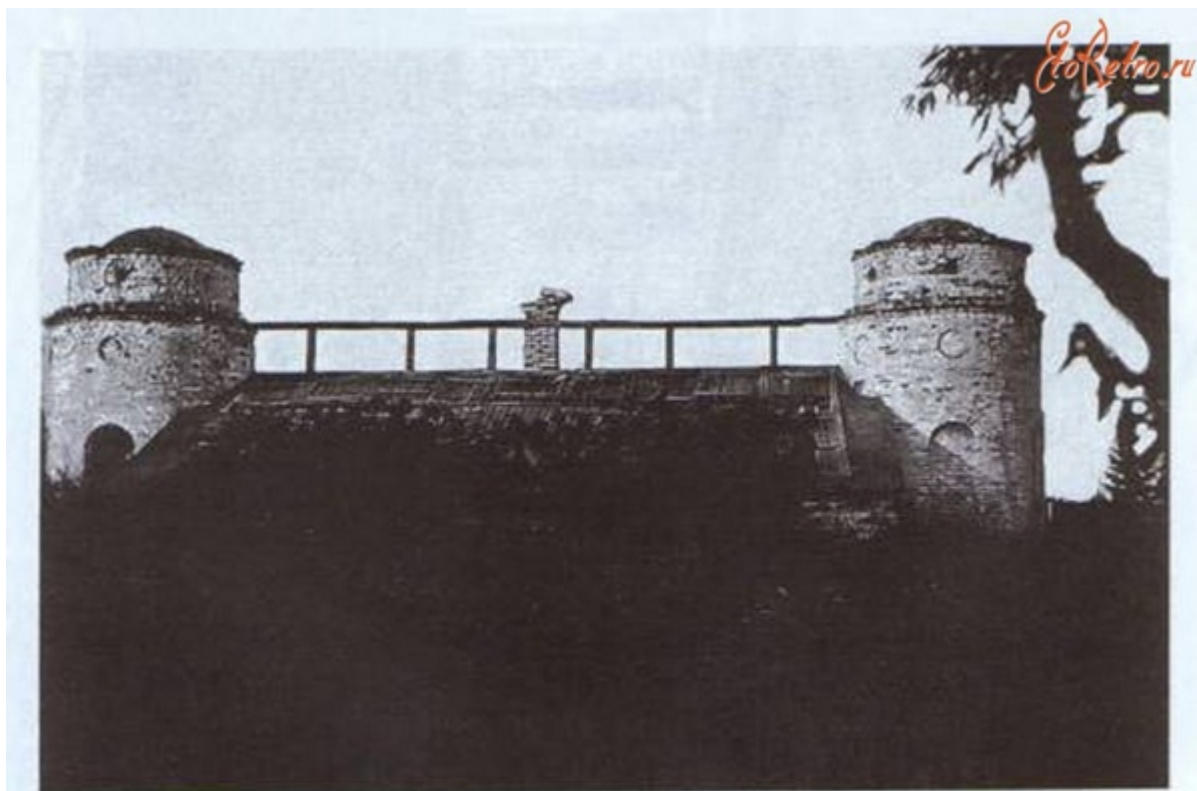
Усадьба г-жи Задонской. - App. à M-me Zadonsky.

Рис. 6. Придомова церква

Рис. 7. В'їздні ворота до маєтку

Оранжерея.

Les orangeries.

Великий Бурлук – Welikiï Bourlouk.

Усадьба г-жи Задонской. – App. à M-me Zadonsky.

Рис. 8. Будівля оранжереї

Рис. 9. Иконостас при домової церкви

Рис. 10. Сучасний вигляд фасаду садиби Донець-Захаржевських (Задонських)

Рис. 11. Сучасний вигляд заднього фасаду маєтку